

עולת שבת בשבתו

יום הקדוש

מתורתם של רבותינו הקדושים ממונקאטש

תוכן ענינים

ניצוצי אור

לפייס את חבריו כבזמן שניתנה תורה / אכילת תשיעי הכנה להתענות
בעשירי / ענין שנוהגין להלקות בערב יום הקדוש / מעשה רע של
ישראל אין זה עצם שלו / שובת יוה"כ לשנות 'כל' דרכנו הרעה /
ענין שמכין על הלב בשעת הוידי / חיבת עבודת הקודש של ישראל
/ קדושת היום הוא מעלמא דאתכסיא / להאמין בכפרת היום אפילו
בדור שפל / זכאי בדין על ידי הכנה אמיתית / ביטול עונש המיתה
ב'לבוש צדקה' ית"ש / מטרת כפרת התשובה להפקיע שם הרשע
/ עבודה לקדש כל איברי הגוף על פי התורה / להיות ברור כשמש
שעצמו של יום מכפר / יום הקדוש מכפר על עון מדת היסוד / איגלא
מילתא כי גם זדונות שגגות / טהרת היום הוא ביטול הגמור בעמדו
לפני ד' / כפרה רק על השבים על כל חטאתם / תשובה מתוך שמוחה
לתיקון מדת היסוד / רק בלי יסורין יוכל לכון בעבודת ד' / יסורי הבושה
בעת התשובה / תפלה על הקימה בבוקר שיהיה בטהרה / מליצת זכות
בעבור אריכות התפלות / מעלת קול בכיותינו אנו דבחושא שרינן /
לעתיד לבא יתענגו ביום הכיפורים / ישראל נתעלו ככהן גדול / עד
יוה"כ הכל בגזירת השנה שעברה / כפרה על מחשבות שטמאות
תורה ומצוות / נחיצות להתקשר בכללות ישראל / בכה רק על כבוד
שמים שנתמעט בימיו / הגם שחשדוהו הכיר שבאמת הם אוהביו /
הכיר שהכל רק בזכות תפלת הרבים / כל ישראל נכנסו עם הכהן בלבו
/ רושם הקדושה נשארה בו ביציאתו / העלה נשמות ישראל לקשרם
לפני ד' / שלא לחטוא ולבטוח שהשי"ת ימחול לו / הלל על מחילת
עוונות / זמן העבודה להתעסק במעשה המצוות / בעבודת היום ראויין
לעבודת הבירורים / ההבדל בין האכילות / יום שניתנה בו תורה הוא /
נחמתינו ששלחנו של אדם מכפר

ילמדנו רבינו

והיתה זאת לכם לחקת עולם ג' אחת בשנה

לבנת הספיר

עיקר התשובה / שלימות התשובה / קהל עדתנו עליך יסמוכו / רוח גן
עדן... / "יתגדל ויתקדש שמייה רבא!"

הלכה ומנהג

הליכת יחף ביום הקדוש

דעה חכמה לנפשך

שני השערים גורלות

מילין שפירין

תרנגול לכפרה

עולת שבת בשבתו

יוצא לאור על ידי:

הוצאת אמת

אור תורה מונקאטש

מכון להורל ולהפיץ ספרי רבותינו הקדושים

Published By:

Emes Publishing Inst.

Ohr Torah Munkacs

P.O.B. 393

Brooklyn, New York 11219

Tel: 347.408.5208

Fax: 718.504.3526

Email: EmesOnline@gmail.com

כל הזכויות שמורות ל:

הוצאת אמת

Copyrighted © 2020 by:

Emes Publishing Inst.

All rights reserved to publisher

The entire text has been newly

edited designed and set.

No part of this book may be

reproduced in any form,

including information storage

or retrieval, in whole or in part,

without written permission

from the copyright holder

רובי המאמרים הופיעו

במילוני 'יחדש בחדש'

שיצאו לאור על-ידי:

איחוד חסידי מונקאטש

עימוד וגרפיקה

אלעזר בראדי

929.301.6149

ניצוצי אור

אלא לומר לך כל האוכל ושותה בתשיעי, מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשעי ועשירי. ומפרש רש"י: דהכי קאמר קרא, ועניתם בתשעה, אכילת תשעה אני קורא עינוי. וכיון דאכילתו עינוי חשובה, כל דמפיש באכילה ושתיה טפי עדיף, דהא מדקאמר בערב, על כרחך לא מקפיד אעינוי דתשעה, וכי קרי עינוי בתשעה, אכילה ושתיה ידידה קרי עינוי, עכ"ל. וכבר ביארנו (בערב יום הקדוש תשנ"ח) שכוונתו, שמעשה המצוה היא אכילה ושתיה, אך קיום המצוה היא קיום מצות ועניתם את נפשותיכם. ואין בזה סתירה שתהא אכילה ושתיה קיום של עינוי, כיון דהכי משמע קרא, ועניתם בתשעה, כלומר התקן עצמך בתשעה שתוכל להתענות בעשרה, ומדאפקיה קרא בלשון עינוי, לומר לך הרי הוא כאילו מתענה בתשעה (רש"י יומא פא ב).

זה שאמר ש"קרבנו אל תבזה", במה שיאמר המקטרג שכיון שאוכל ושותה בתשיעי, איך יחשב זה כאילו דמו לך מזה, וכמיעוט חלבו שנחשב כזבח, הרי אינו

לפייס את חבריו בזמן שניתנה תורה

ויתן כל אדם אל לבו בערב יום הכפורים לפייס לכל מי שפשע כנגדו בו' (טור אורח

חיים סימן תרו)

והנה מלבד שאר הטעמים, אפשר להוסיף שלכן צריך כל אחד לפייס את חבריו ערב יום הכפורים, כי ביום זה ניתנו לוחות השניות, ונמצא שיום הכיפורים הוא כיום מתן תורה, והרי במתן תורה נאמר (שמות יט, ב) ויחן שם ישראל נגד ההר, ואמרו חז"ל (הובא ברש"י שם) כאיש אחד בלב אחד, והבן.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

אכילת תשיעי הכנה להתענות בעשירי

ירצה צום עמך אשר דמו לך מזה, חשב חלבו כעל זבח וקרבנו אל תבזה בו' מחר

יהיה האות הזה (פיוס לסליחות ערב יום כיפור).

נראה לפרש, דהנה דרשו חז"ל (ר"ה ט, א) עה"כ (ויקרא כג, לב) ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב, וכי בתשעה מתענין,

זהו שורש המנהג שכתב בשולחן ערוך (או"ח סימן תרז סעיף ו) שנוהגין להלקות בערב יום כיפור, וגם לזה לא רצו לכפר חטאו אז, על כן המליץ דמדינא אינו חייב מלקות משום שזו מצות עשה שמתן שכרה בצדה.

שער יששכר

◇◇מעשה רע של ישראל אין זה עצם שלו◇◇

כיצד אדם צריך להתודות ערב יום הכפורים, צריך לומר מודה אני כו' כל רע שעשיתי לפניך בדרך רע הייתי עומד וכל מה שעשיתי לא אעשה כמוהו, יה"ר מלפניך ד' או"א שתמחול לי על כל עוונותי ותסלח לי על כל פשעי ותכפר לי על כל חטאתי (ויק"ר פ"ג א.)

מן הראוי להתבונן מהו הפירוש 'כל רע שעשיתי לפניך בדרך רע הייתי עומד', ומהו התנצלות הלזה.

ונראה, על פי מה שכתב המהר"ל (נצח ישראל פרק יא) דעצם הנפש בישראל הוא טוב בעצם, והרע ח"ו הוא אצלו במקרה, ונפשות אומות העולם הוא בהיפוך, רע בעצם, ואם תמצא בהם איזה טוב הוא במקרה. ולכן בישראל אפילו עושה מעשה רעה בפועל, כיון שאין זה עצם שלו הנה הוא רק שהיה בעת ההוא במקרה רעה, ואין זה בעצם כמו לאומות העולם. ובעבור זה לא מהני תשובה רק לישראל ולא לאומות העולם, והבן.

וזהו פירוש הוידי שאמרו במדרש, "כל רע שעשיתי בדרך רע הייתי עומד", היינו אז היה מקרה לי כי אין הדבר בעצם לי, על כן כל מה שעשיתי לא אעשה עוד כמוהו.

בני יששכר

מזה דמו ולא ממעט חלבו. ואל זה משיב שבכל זאת "ירצה" זאת כ"צום עמך", "אשר" באכילה ושתייה "דמו לך מזה וחלבו כזבח", והוא משום ש"מחר יהיה האות הזה", ובאכילת תשיעי מתקן עצמו שיוכל להתענות בעשירי, לכן חשבה לנו התורה אכילה ושתייה זו כעינוי.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

◇◇ענין שנוהגין להלקות בערב יום הקדוש◇◇

רמי בר דיקולי מפומבדיתא איקלע לסורא במעלי יומא דכפורי, אפקינהו כולי עלמא לבחלינהו שדינהו, אול איהו נקטינהו אבלינהו כו', ודלמא דגזל הוה, אמר ליה יאוש בעלים הוה כו' חזייה דלא הוה מנח תפילין כו' אמר ליה חולי מעיין הוא כו', אמר ליה מאי טעמא לית לך חוטי, אמר ליה טלית שאולה היא כו', אדרכי אייתוה לההוא גברא דלא הוה מוקר אבוב ואמיה, כפתוהו, אמר להו שבקוהו דתניא כל מצות עשה שמתן שכרה בצדה אין בית דין שלמטה מוזהרין עליה (חולין קי, א.).

וקשה, הלא במעלי יומא דכפורי צריכין לדקדק גם בדברים המותרים על פי דינא.

ונראה שרמז לנו הצדיק הלז דרך לימוד זכות על בני ישראל, ובפרט בערב יום הכיפורים, ועל כן כדי להוריד את קטרוג עון גזל הראה שההלכה דיאוש בעלים מהני, ועל אלה שאינם נזהרים במצוות ציצית ותפילין, המציא להם היתר מפני חולי שהלא תפילין צריכין גוף נקי כאלישע בעל כנפיים (שבת מט, א). והאי גברא דאתיהו להלקות, אולי

◊◊◊ (ח"ב קיד, א) שדרך החותם כיון שמתדבק משאיר שם צורת החותם, אף על פי שאין החותם נשאר שם אלא מעבירו משם והולך אנה ואנה, אף על פי כן כל הצורות שהיו על החותם נשארים לעמוד שם. כמו כן אמרה כנסת ישראל, ברצוני שלאחר שאתדבק בך יהיו כל הצורות שבי חקוקים בך, ואף כשאלך אנה ואנה ולא אהיה דבוק בך, תהיה צורתי חקוקה בך ותזכור אותי.

ויש לומר שזה אחד מן הטעמים שמכין על הלב בשעת הוידוי.

בני יששכר

◊◊◊ חִיבַת עֲבוֹדַת הַקּוֹדֶשׁ שֶׁל יִשְׂרָאֵל ◊◊◊

מפרישין כהן גדול מביתו ללשכת פרהרדין (יומא פ"א מ"א).

הנה אמרו (יומא ה, ב) בטעם השם לשכת פרהרדין, שמתוך שמחליפין אותה בכל שנה כפרהדרין הללו וכו', שהכהנים הגדולים לא הוציאו שנתן, שהיו בבית שני כהנים שאינם מהוגנים שנחמנו על ידי ממון. ויש להתבונן, למה קראה בשם גנאי, ולא קראה בשם החשוב שהיה לה בבית ראשון.

ונראה, דאשמעינן בזה חִיבַת עֲבוֹדַת הַקּוֹדֶשׁ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, אפילו על אותן שאינם מהוגנים כל כך, שהם מסרו נפשם על העבודה אף על פי שראו כי בנפשם הוא. הנה מזה יתבחן חִיבַת עֲבוֹדַת הַקּוֹדֶשׁ שֶׁל יִשְׂרָאֵל עִם קְרֹבּוֹ, גַּם אִלוֹ שְׂאִינִם מֵהוֹגֵנִים, וְהוּא לִרְיָח נִיחּוּחַ לִפְנֵי ד' עַד עוֹלָם.

בני יששכר

◊◊◊ שׁוֹבֵת יוֹה"כ לִשְׁנוֹת 'כָּל' דְּרַכְנוּ הָרַעָה ◊◊◊

כיצד אדם צריך להתודות ערב יום הכיפורים, צריך לומר מודה אני כו' כל רע שעשיתי לפניך בדרך רע הייתי עומד וכל מה שעשיתי לא אעשה כמוהו, יהי רצון מלפניך ד' אלקי ואלקי אבותי שתמחול לי על כל עוונותי ותסלח לי על כל פשעי ותכפר לי על כל חטאתי (ויק"ר פ"ג).

וצריך ביאור, מאי שנא וידי זה של ערב יום הכיפורים שאומר נוסח "כל רע שעשיתי לפניך כו' וכל מה שעשיתי לא אעשה כמוהו".

ונראה שחלוקה התשובה של כל השנה לתשובת יום הכיפורים, כי בכל השנה יכול אדם לשוב על עבירה אחת, אף שלא שב על אחרת, וכמו שכתב הרמב"ם (פ"א מהלכות תשובה ה"א) "כיצד מתוודין, אומר אנא השם חטאתי עויתי פשיתי לפניך ועשיתי כך וכך, והרי נחמתי ובושתי במעשי, ולעולם אני חוזר לדבר זה כו'". אך ביום הכיפורים, מה שעיצמו של יום מכפר לשבים, היינו לשבים על כל חטאתם שחטאו בכל השנה.

ולכן בערב יום הכיפורים צריך לומר "כל רע שעשיתי לפניך בדרך רע הייתי עומד וכל מה שעשיתי לא אעשה כמוהו", היינו שצריכים לקבל על עצמנו לשנות כל דרכנו הרעה ולחזור לדרך ד'.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

◊◊◊ עֲנִין שֶׁמְכִין עַל הַלֵּב בִּשְׁעַת הַוִּידוּי ◊◊◊

שימני כחותם על לבך (שיר השירים ח, ו).
רמז הדבר, מילוי ל"ב כזה [ל]מ"ד [ב]י"ת בגימטריא חות"ם. ואמרו בזוה"ק

ושעיר המשתלח, וכהן גדול אשר היה כמלאך מיכאל משרת. וגם לאחר חורבן בית המקדש, היו מכפרים עלינו צדיקים שהיו בבחינת כהן גדול, ו"רב דומה למלאך". אמנם עתה חסרנו כל אלה.

ועל זה אמרה תורה "אך בעשור לחדש השביעי", היינו אפילו שיתמעטו כל עבודות היום ובית מקדש וכהן גדול, וישאר רק אך בעשור לחדש השביעי, היינו מה שהוא בעשור לחדש השביעי, עצומו של יום, מ"מ "יום הכפרים הוא מקרא קדש יהיה לכם", וצריך להאמין בכפרת יום הכפורים אפילו בדור שפל זה שעבודתנו קטנה וקלושה ביותר, שכן התורה הקדושה היא נצחיית, ולעולם לא תשתנה.

כ"ק ארמו"ר שליט"א

◇◇◇◇◇ זכאי בדיון על ידי הכנעה אמיתית ◇◇◇◇◇

קיימא לן: רובא וחזקה רובא עדיף (קדושין פ, א).

הנה יש לנו חזקת אבהתיה וחזקת טהרתם וקדושתם, ולעומת זה יש לנו רובא דעוונות, ורובא וחזקה רובא עדיף. על כן העצה היעוצה למעט כל אחד ואחד את עצמו בהכנעה אמיתית ויהיה בחינת מיעוטא, וקיימא לן (שם) סמוך מיעוטא לחזקה, ואז נהיה בבחינת ספק, וספק נפשות להקל (שבת קכט, א), ונצא זכאים בדיון.

שם שלמה

◇ ביטול עונש המיתה ב'לבשו צדקה' ית"ש ◇

מה עושה הקדוש ברוך הוא, נוטל קנה של מאזנים בו', והשטן הולך להוציא עונות בו', מה הקב"ה עושה עד שהשטן

◇◇◇ קדושת היום הוא מעלמא דאתכסיא ◇◇◇

בחדש השביעי בעשור לחדש ג' (ויקרא טז, כט)

מהראוי לתת לב, למה לא נתבאר היום הנועד תיכף בהתחלת הפרשה, רק הפרשה מבארת בתחילה העבודה של היום, בלא הודע איזה יום הוא, כמו שכתוב בכל מועדי ד', רק הזכיר את היום כלאחר יד.

ונראה הטעם, שהוא להתוודע ולהגלות מעלת קדושת היום שהוא מעלמא דאתכסיא ומעולם שהוא למעלה מן הזמן, ועל כן מעלימין את שם היום להורות שהוא מן עולם הנעלם למעלה מן הזמן.

והנה תמצא גם בתורה שבעל-פה, המסכתא המדברת מענין מצות היום לא נקרא שמה על שם היום יום הכפורים, כאינך: שבת, פסחים, ראש השנה וסוכה, רק נקרא יומא. להורות קדושת היום ממקום נעלם ראוי להסתירו. על כן מנהג אנשי מעשה שלא להזכיר שמו כל כך בפשיטות, רק קוראין אותו סתם "יום הקדוש".

בני יששכר

◇◇◇ להאמין בכפרת היום אפילו בדור שפל ◇◇◇

אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפרים הוא מקרא קדש יהיה לכם ג' (ויקרא כז, ב).

ואיתא ברש"י (שם) כל אכין ורקין שבתורה מעוטין, מכפר הוא על השבים ואינו מכפר על שאינן שבים (עיי' שבועות יג, א). ויש לדייק שהמיעוט לא נאמר בכפרה אלא ביום העשור (ועל כן אפשר לדרוש עוד בזה).

ונראה דהנה בזמן שבית המקדש היה קיים היו מכפרים עלינו קרבנות-היום

היינו שכל זמן שהשם רשע עליו לא מהני עיצומו של יום לכפר. וכן נראה מעצם דברי הרמב"ם שכתב (שם): "התשובה מכפרת על כל העבירות, אפילו רשע כל ימיו ועשה תשובה באחרונה אין מזכירין לו שום דבר מרשעו שנאמר רשעת הרשע לא יכשל בה ביום שובו מרשעו", הרי שזו מטרת כפרת התשובה להפקיע שם הרשע, ולכן היתה קס"ד שאם היה רשע כל ימיו ועשה תשובה באחרונה, לא תועיל התשובה, לזה קמ"ל מילפוטא דקרא שנאמר "רשעת הרשע לא יכשל בה ביום שובו מרשעו", שאפילו הכי "אין מזכירין לו שם דבר מרשעו", ומהני לו כפרת יום הכפורים.

כ"ק ארמו"ר שליט"א

◊ עבודה לקדש כל איברי הגוף על פי התורה ◊

כי ביום הזה יכפר עליכם לטוהר אתכם
(ויקרא טז, ל)

אמרו חכמנו ז"ל (עיין רש"י במדבר טו, לט ד"ה ולא תתורו) עין רואה לב חומד כלי מעשה גומרים. וביום הנכבד הלזה מעותד לקדש שייעור קומה בתשובה עילאה תשובה מאהבה. והנה כל העבודה של ישראל לקדש אברי הגוף להיות רק על-פי התורה. ולזה נרמז "יכפר עליכם" ראשי-תיבות עין לב כלי מעשה, נטהרים ביום הזה באמצעות התורה שמרומז באות י'.

יודעי בינה

◊ להיות ברור כשמש שעצומו של יום מכפר ◊

כי ביום הזה יכפר עליכם לטוהר אתכם
מכל חטאתיכם לפני ד' תטהרו (ויקרא טז, ל).

הרמב"ם (פ"א מהלכות תשובה ה"ג) פסק כחכמים שאין יום הכיפורים מכפר אלא על

חזור ומבקש עונות, הקדוש ברוך הוא נוטל את העונות מתוך הכף ומטמנים תחת פורפירא שלו, והשטן בא ואינו מוצא שם עון שנאמר (ירמיה נ, כ) יבקש עון ואינו, (פסיקתא דיום הכיפורים פסיקתא מה).

פסיקתא זו אומרת דרשני. והביאור הוא, כי הנה ידוע שיש עבירות שאין יום הכיפורים מכפר רק בצירוף מיתה רח"ל (יומא פה, ב). אמנם יש עצה על ידי נתינת צדקה שמצילה ממות, ואז יום הכיפורים מכפר. וזהו שהשטן מקטרג להוציא עונות ישראל כדי להראות שיש להם עבירות מסוג זה שאין יום הכיפורים מכפר אלא בהצטרף עם המיתה ח"ו, ועל כן לוקח הקב"ה את פורפירא שלו שנעשה מהצדקה של בני ישראל, כמו שאמר (בפיט אתה הוא ד' אלקיננו) ולבושו צדקה. ועל ידי זה אנו ניצולין ובטל עונש המיתה, כי מכסה אותן תחת פורפירא שלו, ואנו נחתמים לחיים ארוכים וטובים.

תפארת בנים

◊ מטרת כפרת התשובה להפקיע שם הרשע ◊

ועיצומו של יום הכפורים מכפר לשבים, שנאמר כי ביום הזה יכפר עליכם (רמב"ם פ"א מהל' תשובה ה"ג).

קיימא לן שאין יום הכיפורים מכפר אלא לשבים, וצריך ביאור מה הצירוף בין תשובה ליום הכיפורים.

וי"ל, שהתשובה - מועילה לכפר לענין שיופקע מהחוטא השם "רשע" שחל עליו כשעובר עבירה, אבל עצם החטא אינו מכופר לו אלא בעיצומו של יום הכיפורים. ומה שאין יום הכיפורים מכפר אלא לשבים,

תשובה איגלאי מילתא ודעתו למפרע כי גם בזדונות עשה בשגגה, כי אין אדם חוטא אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות (סוטה ג, א), וכמו שאמרו ביומא (פז, א) על הכתוב (ירמיה ג, יד) שובו בנים שובבים, דמעיכרא שובבים בלי דעת. וניחא מה שנקט הפסוק "מכל חטאתיכם". אמנם כל זאת בתנאי שהתשובה תהא עד שיעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לכסלה עוד, וזהו שסיים הפסוק "לפני ד' תטהרו".

שער יששכר

שהרת היום הוא ביטול הגמור בעמדו לפני ד'

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ד' תטהרו (ויקרא טז, ל).

יש לבאר בזה, שענין הטהרה בא לאדם על ידי שמבטל את כל ישותו להקב"ה, כמו כלי חרס שטהרתו בשבירה. ונראה שענין טהרת יום הכיפורים הוא הביטול הגמור של האדם העומד לפני ד' [בבחינת (ויקרא טז, ל) "וכל אדם לא יהיה באהל מועד", שלא יישאר מציאות אדם כלל], וזה "לפני ד' תטהרו", דכשעומדים "לפני ד'" בביטול גמור - בזה "תטהרו".

ובמאמר התוספות תקוני זהר (תיקון ה, דף קמג, ב) שנוהגים לומר בליל יום הכיפורים: קם רבי שמעון כו' ורזא דמלה (ירמיה יד, ח) "מקוה ישראל ד' מושיעו בעת צרה" (כך הנוסח ברוב המחזורים הישנים, על פי דברי האריז"ל בספר דרך אמת), כלומר שהשם הוא עצמו המקוה המטהר, והיינו שבמעמדתו לפניו בביטול במציאותם, זו טהרתם. וזהו שדרש רבי עקיבא (יומא פ"ח מ"ט) מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

השבים ומאמינים בכפרתו, וצריכין להאמין כי עצמו של יום מכפר. ואמונה זו חייבת להיות ברורה כשמש, וכמו שפירשו הכתוב (בראשית כה, לא) מכרה כיום, שהוא ברור.

וזה שאמר "כי ביום הזה", שאם ברור לך כשמש שעצמו של יום מכפר, אז יזכו באמת ש"יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ד' תטהרו".

שער יששכר

יום הקדוש מכפר על עון מדת היסוד

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ד' תטהרו (ויקרא טז, ל). ויש לדקדק "מכל חטאתיכם", הלא יש עבירות שאין יום הכיפורים מכפר.

וי"ל שעיקר הכפרה היא למדת היסוד הנקראת "כל", כנודע. על כן נאמר "מכל חטאתיכם", החטא שהוא בבחינת "כל" הכולל כל האברים. וזהו רמוז שפיר, "יכפר עולה קרי". "יכפר עליכם" עולה ת"פ, שהוא כמספר לילי"ת. והיינו שיום קדוש זה יכפר על עון זה. ועל כן החמירו חז"ל לרואה קרי רח"ל ביום הכיפורים שידאג כל השנה (יומא פח, א), כיון שיום הכיפורים הוא לבטל עון זה.

שער יששכר

איגלאי מילתא כי גם זדונות שגגות

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ד' תטהרו (ויקרא טז, ל). ידוע הדקדוק כי "חטא" הוא שוגג, והרי יום הכיפורים מכפר גם על זדונות.

אלא ש"ל על פי דברי הבני יששכר (מאמרי חודש תשרי מאמר ד אות לב) כי על ידי

וי"ל דעיקר התשובה היא קבלה על להבא ושמהיום והלאה יעבוד את ד' וישמר מן החטא. ואם יהיה לבעל יסורין לא יוכל לכיון לבו להשי"ת לעבוד וללמוד כראוי. ולתכלית הזה אנו מבקשים לא על ידי יסורין. ואדרבה בזה נראה מעלת תפילה זו שאין אנו שבים מחמת יראת העונש, רק מפני שאנו רוצים באמת לשוב אליו ולעבדו מעתה ועד עולם.

שער יששכר

◇◇◇◇◇ יסורי הבושה בעת התשובה ◇◇◇◇◇

יהי רצון שלא אחטא עוד, ומה שחטאתי מחוק ברחמיך הרבים, אבל לא ידי יסורין וחלאים רעים (ידיי יום הכיפורים והוא מש"ס ברכות יז, א).

וצריך ביאור, דאם מהלכות כפרה הוא בכלל מי שלעולם אין מתכפר לו כפרה גמורה עד שיבואו עליו יסורין, מה מועילה תפלה שימחקו העבירות ברחמים רבים. ועוד, דכיון שהעיקר היא כפרת ותקון הנפש, ולעולם אין מתכפר עד שיבואו עליו יסורין, הרי צריך לקבל היסורין באהבה, שהרי כל יסורין הם רק לפי שעה, ותיקון הנפש הוא ענין הנצרך לנצח.

ונראה על פי מה שכתב הרמב"ם (פ"א מהלכות תשובה ה"א) "כיצד מתודין, אומר אנה השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך ועשיתי כך וכך, והרי נחמתי ובושתי במעשי, ולעולם איני חוזר לדבר זה, וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה משובח". ובאמת המתבונן בדעת ובבינה יראה שאין לך יסורין גדולים בעולם מלהתודות לפני האל-ל ברוך הוא, ולומר "הרי נחמתי ובושתי במעשי".

וזה שאנו מבקשים "ומה שחטאתי לפניך, מחק ברחמיך הרבים, אבל לא על ידי

◇◇◇ כפרה רק על השבים על כל חטאתם ◇◇◇

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ד' תטהרו (ויקרא טו, ל). כפרת יום הכפורים היא כטהרה, וכשם שאי אפשר לאדם לטבול חציו, ויהיה חציו טהור וחציו טמא, כן אין יום הכיפורים מכפר אלא לשבים על כל חטאתם, כי בעינין שיתקיים "לפני ד' תטהרו", וטהרה לא שייך אלא כשלא נשאר שום רשע עבירה וחטא כלל, ולכן בעינין ש"ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם".

כ"ק אדמו"ר שליט"א

◇◇◇ תשובה מתוך שמחה לתיקון מדת היסוד ◇◇◇

אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה (תהלים צז, יא)

מה שאומרים קודם כל נדרי הפסוק "אור זרע לצדיק" (יסוד, כנודע) "ולישרי לב שמחה". ולשמחה מה זו עושה בבכיה על עונות. ויש לומר על פי המבואר בזוהר הקדוש פרשת נח (סב, א) דלחטא זה לא מהני רק תיובתא יתירתא, ופירושו תשובה מאהבה, דהיינו מתוך שמחה. על כן אמר שפיר ולישרי לב שמחה.

שער יששכר

◇◇◇ רק בלי יסורין יוכל לכיון בעבודת ד' ◇◇◇

יהי רצון שלא אחטא עוד, ומה שחטאתי מחוק ברחמיך הרבים, אבל לא ידי יסורין וחלאים רעים (ידיי יום הכיפורים והוא מש"ס ברכות יז, א).

ויפלא מאד וכי אינו שוה בעינינו עצם מחיקת העוונות עד שהוא מתנה זאת בתנאי של "לא על ידי יסורין". אתמהא.

שלא להאריך בתפלה וזעקות, עם כל זאת נאריך כל היום בתפלות עד ערב, על כן מהראוי שתרחם עלינו.

שער יששכר

◊ מעלת קול בכיותינו אנן דבחוּכא שרינן ◊

קולי שמע וראה דמע עיני (סליחות ליל יום הכיפורים)

היינו, אף שהיום יום הכפורים, שהוא יום כפרה לחיים ולמתים (עיין שער יששכר מאמר יום הקדוש אות י בשם המגן אברהם סימן תרכא סעיף ו), וגם המתים בוכים ומתפללים לכפרה, וכן קול ברמה נשמע ורחל מבכה על בניה, ובודאי כן כל האבות והאמהות, וכל הצדיקים שבכל הדורות, מכל מקום אנו מבקשים "שמע קולנו חוס ורחם עלינו", שאינה דומה בכיית הצדיקים של הדורות הקודמים, שלרוב גדלותם וצדקותם, אינם יודעים גודל עומק בור גלות וחשכות שאנו נמצאים בו עכשיו בדור יתום זה, אשר פנינו לימין ואין עוזר לשמאל ואין סומך, ומעולם לא יכלו לומר "שיר המעלות ממעמקים", כמו מעמקי הדור השפל הזה. ומעולם לא היתה "תפלה לעני", כמו לן עניי דבחוּכא שרינן.

ולכן אף שבעת הזאת ישמע במרומים תפלתם וצעקתם של ישראל שבכל הדורות, מכל מקום נבקש שאת "קולי שמע וראה דמע עיני".

ב"ק אדמו"ר שליט"א

◊ לעתיד לבא יתענגו ביום הכיפורים ◊

וכל צומותינו ועניינו הפוך לנו ולכל ישראל לחיים ולשלום לששון ולשמחה (תפלת חגי העני ממעש)

ונראה דקאי זאת לומר ביום הכיפורים, דאם בראש השנה אינו יום צומותינו. אבל

יסורים וחלאים רעים", היינו שיקבל השי"ת ברחמיו המרובים את גודל יסורנו מהנחמה והבושה בעת התשובה, ולא נצטרך ליסורים וחלים רעים.

ב"ק אדמו"ר שליט"א

◊ תפלה על הקימה בבוקר שיהיה בשהרה ◊

יעלה ישענו מערב ויבוא טהרנו מבקר (סליחות ליל יום הכיפורים).

רומז שיעלה ויבוא ישענו מערב שיבוא טהרנו מבקר, כשיקומו מהשינה בבוקר נהיה טהור בלי מכשול ח"ו, וכמו שאמרו רז"ל בסוף יומא (פח, א), כנודע.

שער יששכר

◊ מליצת זכות בעבור אריכות התפלות ◊

יעלה עניינו מערב ויבוא סליחתנו מבקר ויראה נאקתנו עד ערב (סליחות ליל יום הכיפורים).

"ל שפיט זה מיוסד בדרך מליצה וזכות על ישראל, על פי דברי הש"ס (כריתות ז, א) כרת דיום הכיפורים לרבי היכא משכחת כיון דבכל שעתא מכפר. ומתרגים, מאי קושיא, דילמא דעביד עבידתא כולי ליליא ובהדי עמוד השחר מית דלא הוי ימא דלכפר ליה. ופירש רש"י: יום הכיפורים אינו מכפר אלא היום, כדכתיב (ויקרא טז, ל) כי ביום הזה יכפר, עד כאן לשונו. ולפי זה התענית מערב היא רק ברצון ד' וגזירתו, כי אם בשביל סליחת עונות הלא די מעמוד השחר.

זהו שאומר הפייטן מליצת זכות שאנו מקיימים מצותו למען רצונו מערב, ויבוא סליחתנו מבקר כרש"י לעיל. ויראה נאקתנו עד ערב, שלמרות שבבקר יום הכיפורים נתברר שעצמו של יום מכפר אם כן מהראוי

שאבריהם ברשותם ומאליהם עושים רצון השי"ת, כרגלי דוד המלך שמעצמן היו מוליכות אותו לבית מדרש (עיין אגרא דכלה פ' וירא ד"ה ויבן). וביום כיפור בעת שראו את השם המפורש יוצא מעצמו מפיו של כהן גדול, נתעלו כל ישראל כל כך עד שגם אבריהם מעצמן היו נופלים על פניהם ואומרים בשכמל"ו.

כ"ק ארמו"ר שליט"א

עד יוהכ"פ הכל בגזירת השנה שעברה

וכך היתה תפלתו של כהן גדול ביום הכיפורים בצאתו מבית קדש הקדשים בו, יה"ר מלפניך בו שתהא השנה הזאת הבאה עלינו ועל כל עמך בית ישראל (סדר העבודה במוסף ליום הכיפורים).

מה שהתפלל בלשון "השנה הבאה עלינו", לשון עתיד, ולא בלשון "שתהא שנה זו", והלא יום כפורים הוא כבר תוך השנה. יתבאר שפיר לפי מה שכתב כ"ק אא"ז בעל בני יששכר זי"ע (באגרא דפרקא אות קיט, ובבני יששכר מאמר צומא רבא אות ו. ועיין שער יששכר מאמר שובה ישראל אות יד מש"כ בזה) "שכל ריוח והפכו המגיע לאדם בעשרת ימי תשובה עד יום הכיפורים הוא מגזרת שנה שעברה". ולפי זה מובן שכל בקשותיו היו על השנה הבאה עלינו לטובה, כיון שעד יום הכיפורים הכל תלוי בגזירת השנה שעברה.

כ"ק ארמו"ר שליט"א

כפרה על מחשבות שמשמאות תורה ומצוות

וכפר על הקודש מטומאות בני ישראל (ויקרא טז, טז).

הכוונה "וכפר על הקודש", היינו על התורה ומצוות, "מטומאות בני ישראל",

עדיין קשה מה שי"ק לומר שיתהפך לששון, והלא גם בזמן הבית היו מתעניין ביום הכיפורים.

אולם י"ל שהנוסח יסודו מיוסד בהררי קודש בלשונו על פי דברי התיקוני זור הקדוש (תיקון כא נז, ב): פורים אתקריאת על שם יום הכיפורים דעתידין לאתענג ביה ולשנויי ליה מענוי לענג, ומה דאיהי שכינתא אסור ביה נעילת הסנדל בההיא זימנא איתמר בה (שיר השירים ז, ב) מה יפו פעמך בנעלים בת נדיב, עיין שם. ופירש בכסא מלך שיתענגו לעתיד לבא ביום הכיפורים במקום תענית במאכל ובמשתה, כמו שאמרו רז"ל (ראש השנה יח, ב) על שבעה עשר בתמוז. ולפי זה נכונים הנוסחא בתפלה.

שער יששכר

ישראל נתעלו ככהן גדול

והכהנים והעם העומדים בעזרה כשהיו שומעים את השם הנכבד והנורא מפורש יוצא מפי כהן גדול בקדושה ובטהרה היו כורעים ומשתחווים ונופלים על פניהם ואומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד (סדר העבודה במוסף ליום הכיפורים).

ומפרשים הספרים הקדושים שאף שכל יום היו מזכירים את השם המפורש בבית המקדש (עיין תוס' יו"ט יומא פ"ו מ"ב), מכל מקום איתא בשם האר"י ז"ל שביום הכיפורים היה השם "יוצא" פירוש מאליו מפיו של כהן גדול, כעין שכינה מדברת מתוך גרונו, עד כאן דבריהם הקדושים.

ונראה שלעומת זה, כמו כן היו גם אצל העם שהיו כורעים ומשתחווים ונופלים על פניהם, כלומר שאבריהם מעצמם היו נופלים ומשתחווים, שזו היא מדת הצדיקים

טמאים, וכמאמר הצדיקים עה"כ (ימיהו יד,
ח) מקוה ישראל גו', שישאל מטהרין כל
השוכן בתוכם כמקוה טהרה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

היינו המחשבות הטמאות שמטמאות את
התורה והמצוות.

שם שלמה

◇◇◇◇◇נחיצות להתקשר בכללות ישראל◇◇◇◇◇

◇◇בכה רק על כבוד שמים שנתמעט בימיו◇◇

הוא פורש ובוכה והן פורשין ובוכין בו',
הם פורשין ובוכין על שחשדוהו בו' (יומא
פ"א מ"ה).

צריך ביאור לכאורה, דכיון שכך היא
ההלכה שחייבים להשביע אותו על דעת
בית דין, למה פורשין ובוכין. ונראה שבכו
על כבוד שמים שנתמעט בימיהם, ונתרבה
המינות ודעת הצדוקין, עד שהיו חייבין
לחשוד בכהן ולהשביע אותו. וזה "הוא
פורש ובוכה", פירוש שלא בכה על כבוד
עצמו שנתמעט במה שחושדין אותו, אלא
"פירש" מעצמו כלל, ולא חשב אלא על
כבוד שמים שחולל.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

◇◇הגם שחשדוהו הכיר שבאמת הם אוהביו◇◇

ויום טוב היה עושה לאוהביו בשעה
שיצא בשלום מן הקדש (יומא פ"ז מ"ד).

מה שמדייק התנא לומר שעשה היום-
טוב "לאוהביו", אפשר שהוא מפני דתנן
(שם פ"א מ"ה) שערב יום הכפורים אמרו לו
"אישי כהן גדול אנו שלוחי בית דין ואתה
שלוחנו ושליח בית דין, משביעין אנו עליך
במי ששכן שמו בבית הזה שלא תשנה דבר
מכל מה שאמרנו לך, הוא פורש ובוכה
והן פורשין ובוכין". והיינו שאף שגרמו לו
לבכות על שחשדוהו שדעתו נוטה לדעתן
של צדוקים, מכל מקום ידע והכיר שבאמת
הם "אוהביו", ומה שעשו כן הוא רק לכבוד

[אחרי כל ההפרשה של שבעת ימים שהיו
מפרישין את הכהן גדול מביתו ללשכת
פלהדין] מסרוהו זקני בית דין לזקני
כהונה בו', ואמרו לו אישי כהן גדול בו'
משביעין אנו עליך במי ששיכן שמו בבית
הזה, שלא תשנה דבר מכל מה שאמרנו
לך. הוא פורש ובוכה על שחשדוהו, והן
פורשין ובוכין בו' (יומא פ"א מ"ה).

והענין נפלא, שחשדו לכהן גדול
באמונה פשוטה, אשר כל יהודי פשוט אינו
נחשד בזה.

וי"ל, דדוקא מה שנפרש מביתו וקהל
עדתו לשבעת ימים, וישב בעצמו בלשכתו,
אף שפרישות זו העלתהו באלף מעלות של
קדושה ופרישות, שהרי מה שהפרישוהו
היה כדי שיתבודד ויתבונן בדרכי השי"ת
ובעבודתו המוטלת עליו. ויפשיט עצמו
מהדמיונות הגשמיים המונעים שלמותו,
ויטהר מחשבותיו ולבו לקראת עבודת היום
הקדוש (לשון הריב"ש), מכל מקום הרי הוא
נפרש ונבדל מרabbות עם ישראל, ולכן
נחשד יותר מכל יהודי פשוט על האמונה. כי
כל יהודי, קדושתו בתוך כלל ישראל מורשה
מיעקב אביו, ולכן הוא מאמין באמונה פשוטה.
ורק הכהן גדול, אחר שהיה מובדל
ומופרש מכללות ישראל, היו משביעין אותו
שלא יש בו מינות ר"ל.

ולמעשה צריך ללמוד מכל זה, עד כמה
צריך להתכלל ולהתקשר בכללות ישראל,
שקדושת ישראל היא כמקוה המטהרת

היו עמו רוגשים בבית קודש הקדשים, עד כאן דבריו הקדושים. ולזה יתפרש שלכן יום טוב היה עושה לאוהביו בשעה שיצא בשלום מן הקדש, כי כולם נכנסו עמו בלבו ויצאו גם הם עמו בשלום מן הקדש.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

◇◇◇◇◇ רושם הקדושה נשארה בו ביציאתו ◇◇◇◇◇

ויום טוב היה עושה לאוהביו בשעה שיצא בשלום מן הקדש (יומא פ"ז מ"ד).

אפשר שכשראה ש"צא בשלום מן הקדש", פירוש שנשארה בו רושם הקדושה אף כשכבר יצא משם, עשה יום טוב.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

◇◇◇◇◇ העלה נשמות ישראל לקשרם לפני ד' ◇◇◇◇◇

ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה קטרת תמיד לפני ד' לדורותיכם (שמות ל, ח)

היינו שאהרן הכהן בעת שנכנס לפני ולפנים, אז העלה את "הנרות", היינו נשמות ישראל, "בין הערבים" היינו ביום הכיפורים שהוא מערב עד ערב. ו"קטירנה קטרת" לשון קשירה, "תמיד לפני ד' לדורותיכם", שקשר נפשם לקשר תמיד, שישארו קיימים לפני ד' לדורותיכם.

שם שלמה

◇◇◇◇◇ שלא לחטוא ולבטוח שהשי"ת ימחול לו ◇◇◇◇◇

במסורה: ואל אלקינו כי ירבה לסלוח (ישעיה נה, יז), **ולא אבה ד' לסלוח** (מלכים ב, ד).

"ל על דרך שאמרו רז"ל (בבא קמא נ, א) כל האומר הקב"ה ותרן יותרו חי"י. וכמו שאמרו אל תבטחו לחטוא שהוא ימחול לכם

הבית ולטובתן של ישראל, והכרה זו עצמה היתה הסיבה לעשות יום טוב.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

◇◇◇◇◇ הכיר שהכל רק בזכות תפלת הרבים ◇◇◇◇◇

ויום טוב היה עושה לאוהביו בשעה שיצא בשלום מן הקדש (יומא פ"ז מ"ד).

וברמב"ם (פ"ד מהל' עבודת יוה"כ ה"ב) כתב רק "ויום טוב היה עושה על שיצא בשלום מן הקדש". ונראה שבמשנה מפורש יותר, ששיתף גם את אוהביו בשמחתו שיצא מן הקדש, והוא משום שהכיר שהם התפללו בעדו שיזכה לזה, ובזכותם יצא בשלום מן הקדש. וזה "והכהנים והעם העומדים בעזרה", ואמרו חז"ל (ברכות ו, ב) אין עמידה אלא תפלה, והיינו שהיו עומדים ומתפללים שיצא בשלום. והכהן הכיר במיעוט ערכו שלא זכה לצאת מן הקדש בזכות עצמו, רק בזכות תפלת הרבים, שהתפללו בעדו. ועל כן שיתף גם אותם בשמחתו בצאתו בשלום מן הקודש.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

◇◇◇◇◇ כל ישראל נכנסו עם הכהן בלבו ◇◇◇◇◇

ויום טוב היה עושה לאוהביו בשעה שיצא בשלום מן הקדש (יומא פ"ז מ"ד).

נראה לפרש על פי מה שכתב כ"ק אא"ז זי"ע בשער יששכר (מאמרי יום הקדוש אות כז) לפרש לשון הפיוט (אחר העבודה) אשרי העין ראתה קהל קדושים רוגשים בבית קדשי קדשים, שלכאורה תמוה, וכי היו שם ישראל בקדש הקדשים, והלא נאמר (ויקרא טו, יז) וכל אדם לא יהיה באהל מועד גוי. ומפרש שכיון שהלך הכהן גדול בשליחותם, ונשאם על לבו ובלבו, נחשב כאילו גם הם

מענדל מרימנוב זצלה"ה בספרו מנחם ציון דהג' רגלים כל אחד מסוגל לתיקון אחר, דבחג השבועות כל העבודות הוא במחשבה שיקבל על עצמו התורה והמצות. ובפסח העבודה הוא בדיבור לספר ביציאת מצרים. ובסוכות כל העבודות הוא במעש"ה, עשיות סוכה ונענועים עם ד' מינים, עיין שם. וזהו י"ל שאחר יום הכיפורים יוצאת בת קול להכין לצורך חג הסוכות שהוא זמן שמחתינו, ולכן לך אכול בשמחה לחמך וכו' כי כבר רצ"ה אלקים את מעשיך, דעתה כבר הגיע הזמן שרצו"ן הבורא יתברך שמו להתעסק בו במצות של חג הסוכות שהוא במעש"ה.

תפארת בני

בעבודת היום ראויין לעבודת הברורים

במוצאי יום הכיפורים בת קול יוצאת (קהלת ט, ז) **לך אכל בשמחה לחמך ושתה בלב טוב ייך כי כבר רצה האלקים את מעשיך** (מדרש, הובא בתוס' יומא פו, ב).

יש לפרש, כי הנה באמת עבודת ד' באכילה היא גדולה מתענית ביום הכיפורים, שהרי היא עבודת הבידור טוב מרע. ומה שציוותה התורה שביום הקדוש "ועניתם את נפשותיכם" (ויקרא טז, לא), הוא מפני שעל ידי החטאים נעשה האדם בעצמו מעורב טוב ברע, ואיך יברר את העולם בשעה שהוא עצמו שרוי בערבוביה. לפיכך ציוותה התורה להסיר הרע - על ידי כפרת העוונות - ונשאר בהם רק הטוב, ושוב ראויים לחזור לעבודת הברורים. ולכן אז יוצאת בת קול ואומרת "לך אכל בשמחה לחמך ושתה בלב טוב ייך" - לחזור לעבודת הבידורין לברר הטוב מהרע, שעתה ש"כבר רצה האלקים את מעשיך" הרי שוב אתה ראוי לעבודה זו.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

והאומר אחטא ואשוב אחטא ויום הכיפורים מכפר אין יום הכיפורים מכפר (יומא פה, ב). וזהו "ואל אלקינו כי ירבה לסלוח", שאם תבטחו על ככה שהוא ירבה לסלוח, אז "ואל אבה ד' לסלוח".

שער ישכר

הלל על מחילת עוונות

יהללו שמו במחול (בטוס המכריל למוצאי יום הכיפורים שתיקן האר"י ז"ל).

תיב (ירמיהו לא, יב) אז תשמח בתולה במחול, ופירש הגה"ק מוהר"ר אלעזר מליזענסק זי"ע "במחול" במחילת עונות (עיין בני ישכר מאמרי חדש אלול מאמר א אות ה). ולפי דבה"ק יש לומר שבאמת היה מן הראוי לומר הלל על מחילת עונות, שהיא כהצלה ממיתה לחיים. וזו שאלת הגמ' (ר"ה לב, ב) מפני מה אין אומרין הלל בראש השנה כו', ומשני שהוא משום שאין לומר הלל כל זמן שספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו. ולזה אומר שעכשיו שעבר יוה"כ פ' ובני ישראל מאמינים בכפרתם ושנמחלו עונותיהם, מעתה "יהללו שמו במחול", יאמרו הלל על מחילת עונות, ששוב אין ספרי מתים פתוחים לפניו.

כ"ק אדמו"ר שליט"א

זמן העבודה להתעסק במעשה המצוות

במוצאי יום הכיפורים בת קול יוצאת (קהלת ט, ז) **לך אכל בשמחה לחמך ושתה בלב טוב ייך כי כבר רצה האלקים את מעשיך** (מדרש, הובא בתוס' יומא פו, ב).

י"ל על דרך הפשוט על פי דברי הרמ"א (או"ח סימן תרכ"ד סעיף ה) דהמדקדקים מתחילין מיד במוצאי יום הכיפורים בעשיית הסוכה, עיין שם. והנה אמר הרה"ק רבי ר'

על מכונותיו, וכהן גדול עומד ומשרת, דורו ראו ושמחו, הלא למשמע אֵזן דאבה נפשינו". הרי שבמוצאי יום הקדוש בזמן שאנו חסרים עבודת כהן גדול בבית המקדש לכפר על ישראל - "דאבה נפשינו". אמנם נחמתנו היא במה שאמרו חז"ל (ברכות נה, א) כל זמן שבית המקדש קיים מזבח מכפר על ישראל, ועכשיו שלחנו של אדם מכפר עליו. ולכן במוצאי יום הכיפורים, בזמן ש"דאבה נפשינו", יוצאת בת קול "לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך", שמה שעוד לא נתכפר, יהיה שלחנו של אדם מכפר, וירצה האלקים את מעשיך.

כ"ק ארמו"ר שליט"א

יום שניתנה בו תורה הוא

במוצאי יום הכפורים בת קול יוצאת (קהלת ט, י) לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלקים את מעשיך

(מדרש, הובא בתוס' יומא פז, ב).

יש לפרש, דהנה יום הכיפורים הוא זמן נתינת לוחות שניות. ולכן במוצאי יום הכיפורים בת קול יוצאת לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלקים את מעשיך, היינו שרצה מעשיך ונתתי לך לוחות שניות, אם כן הוי זמן נתינת התורה שאמרו חז"ל (פסחים סח, ב) הכל מודים בעצרת דבעינן גמי לכם מאי טעמא יום שניתנה בו תורה הוא.

כ"ק ארמו"ר שליט"א

ההבדל בין האכילות

במוצאי יום הכפורים בת קול יוצאת (קהלת ט, י) לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלקים את מעשיך
(מדרש, הובא בתוס' יומא פז, ב).

הנה כתב כ"ק אא"ז אדמו"ר זי"ע (שער ישכר מאמר תקע בשופר אות א) בשם הישועות יעקב (או"ח סימן תרד), בענין שאמרו חז"ל (ברכות ה, ב) כל האוכל והשותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו מתענה תשיעי ועשירי, שלכאורה יפלא, איך נהפכים האכילה והשתיה - שהם תענוג, לתענית. וביאר שבאמת מי שידוע בנפשו שהוא תלוי ועומד בדין אם לחיים או למות חלילה, הרי מתקיים בו (תהלים קז, יח) כל אכל תתעב נפשם ויגיעו עד שערי מות. וביום זה נחשבת האכילה במצוות ד' לעינוי.

ולפי זה י"ל, שכדי להבדיל בין אכילה דערב יום הכפורים, שהאכילה הוא עינוי, לסעודת מוצאי יום הכפורים - שהאכילה הוא תענוג, בת קול יוצאת ומכרזת מעתה "לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך, כי כבר רצה האלקים את מעשיך".

כ"ק ארמו"ר שליט"א

נחמתינו ששלחנו של אדם מכפר

במוצאי יום הכפורים בת קול יוצאת (קהלת ט, י) לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלקים את מעשיך
(מדרש, הובא בתוס' יומא פז, ב).

הנה אומרים בסדר העבודה "כל אלה בהיות ההיכל עד יסודותיו, ומקדש הקדש

ילמדנו רבינו

והיתה זאת לכם לחקת עולם גו' אחת בשנה

דרשת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א - כל נדרי ה'תשנ"ב

כ"י ביום הזה יכפר עליכם מכל חטאתיכם לפני ד' תטהרו וגו' והיתה זאת לכם לחקת עולם לכפר על בני ישראל מכל חטאתם אחת בשנה" (ויקרא טז, ל-לד). ויש לפרש, דהנה עבודת הכהן גדול ביום הכיפורים היתה לתקן הבריאה כולה בכל חלקיה, שהן: עולם שנה נפש. ונרמז הדבר באומרם שהיה הכהן גדול בבית קודש הקדשים "עד שנתמלא הבית כולו עש"ן", ראשי תיבות ע'ולם ש'נה נ'פש.

והנה בכל ג' ענינים אלו יש ענין אחד שהוא יסוד הבריאה. ב'עולם' הוא בית המקדש אשר הוא לב העולם, ובו היתה אבן שתיה אשר ממנו הושקה כל העולם. וכן דרשו חז"ל (ספרי פ' עקב) על הכתוב (מלכים א ט, ג) והיו עיני ולבי שם כל הימים, כביכול, שאינן [העינים והלב] אלא שם, ובשכר שהם שם הם בכל מקום. ב'נפש' הוא הצדיק אשר הוא יסוד העולם, ובזכותו קיים העולם, כמבואר בזה"ק (ח"ב פב, א) עלמא לא קיימא אלא על צדיק אחד כו' ועליה קאים עלמא ובגיניה אסתמיך ועליה אשתיל (ועיין מש"כ הרמב"ם בפיהמ"ש בהקדמה לסדר זרעים). ב'שנה' הוא יום הכיפורים שנקרא 'יום אחד', כמו שאמרו במדרש רבה (בראשית פ"ג, ח): ויהי ערב ויהי בקר - יום אחד, שנתן להם הקב"ה יום אחד, ואיזה זה יום הכיפורים. וכן איתא בתנא דבי אליהו (רבה א) עה"כ (תהלים קלט, טז) ימים יוצרו ולו אחד בהם, הרבה ימים יצר הקב"ה ובהם בחר לו יום אחד, זה יום הכיפורים. ולכן כשנכנס כהן-גדול - יסוד דנפ"ש, לקודש הקדשים - יסוד

דעול"ם, ביום הכיפורים - יסוד דשנ"ה, נתקנה כל הבריאה כולה, עד שנתמלא הבית כולו עש"ן.

והא דנקרא יום הכיפורים "יום אחד" נראה, כי הוא יום אחד אשר הוא במעלה כאילו היה כולו יום, ולא נחלק ללילה ויום, וכעין העתיד לבוא שבו לילה כיום יאיר. ובמעלה זו דומה לצדיק יסוד עולם, שכולו טוב ואין בו תערובות רע כלל, בבחינת (ישעי' ג. י) אמרו צדיק כי טוב גו', וכמו כן הוא יום הכיפורים הוא "יום אחד", יום שאין בו בחינת חשך כלל. וז"ש בפיט בליל יוה"כ "יעלה תחנונו מערב, ויבא שועתינו מבקר, ויראה רנונו עד ערב", היינו שביום זה אין חילוק בין ערב לבקר, כי כולו אור. ואפשר שלכן אומרים עכשיו "אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה", כי עתה מקויים בנו לעת ערב יהיה אור, בבחינת הצדיק שכולו אור.

והנה מבואר בספח"ק דברי חיים "הבורא ב"ה וב"ש נתן לנו יום מחילה יום הכיפורים, והוא בגדר למעלה מהזמן, כי יום הכיפורים אינו מיוחד במנין השנה כמבואר בספח"ק, והוא המחבר הזמן, הנקרא יום אחד". ונראה, דכשם שהצדיק יסוד דנפ"ש הוא נשמה הכוללת את כל בני הדור [ועפ"י י"ל מ"ש בתפלת העבודה ביוה"כ "אשרי עין ראתה קהל קדושים, רוגשים בבית קודש הקדשים", ואף שלא היה שם רק הכהן גדול לבד כמ"ש ואיש לא יהיה גו', מ"מ בהיות הכהן-גדול צדיק הדור, הרי נכללו בנשמתו כל הדור, ועל ידי זה היו באמת כולם שם בקודש הקדשים (עין שער יששכר מאמר יום הקדוש אות כז)], כן הוא גם יום הכיפורים בשנ"ה, שבו נכללים כל ימות השנה, וזה יש לפרש ככוונת הדברי חיים שיום הכיפורים "הוא המחבר הזמן". והיינו שנאמר בו "אחת בשנה", כי בו מאוחדת ביום אחד כל השנה.

ומזה נוכל להתבונן קצת במעלת היום, שמה שח"ו לא נפעל היום על כל פנים בכ"ה, לא יהיה בנו היכולת כל השנה להוציאו לפועל, ויש הרבה פעמים שבמשך השנה נופלת לאדם התעוררות לתשובה, ומקבל על עצמו לקבוע עתים לתורה, להתפלל בכוונה, לשמור בעניני צניעות וכו', ולא תמיד זוכה להוציא מחשבתו הטובה לפועל, ומי יודע אם הגורם לזה אינו מחמת התרשלותו בעבודת יום הכיפורים, דכיון שיום הכיפורים כולל כל ימות השנה, הרי עבודת האדם ביום זה כוללת את עבודת ד' של כל השנה כולה.

והנה תיקון כל הבריאה כולה שנעשה על ידי כניסת כהן גדול לקודש הקדשים ביום הכיפורים, הנה "כל אלה בהיות ההיכל על יסודותיו ומקדש הקודש על מכונותיו וכהן גדול עומד ומשרת, דורו ראו ושמוחו". ועל זה אומרים "אשרי עין ראתה כל אלה, הלא למשמע און דאבה נפשינו", היינו שעל זה גופא דאבה נפשינו שלא נשאר מכל זה אלא למשמע און. אמנם עתה, הרי אבדנו בחינות יסוד דעול"ם ודנפ"ש, ונשאר לנו רק יסוד דשנ"ה שהיא עומדת וקיימת לעד, כמו שדרשו חז"ל (בתורת כהנים) עה"כ (ויקרא

טו, כט) והיתה לכם חקת עולם בחדש השביעי בעשור לחדש גו', חקת עולם - שנשארה חקוקה ואינה בטילה לעולם.

ובזה יתפרש מ"ש בתפלת נעילה "גאל חזק למענך פדינו, ראה כי אזלת ידינו ומפגיע אין בעדינו", היינו שאין לנו צדיק דנפ"ש שיתפלל בעדינו, וכן "העיר הקודש והמחוזות היו לחרפה ולבזות" היינו יסוד דעול"ם, לכן "שוב ברחמים על שארית ישראל", כלומר על מה שנשאר לישראל שהוא יום הקדוש, שבו בודאי נכללים יחד כל הג' יסודות.

הנה כתיב (מלכים א ה, מה) והתפללו אליך דרך ארצם גו', שצריך לכוון לבו כנגד ארץ ישראל, ועל ידי שמכוון בתפלה כנגד בית המקדש חשיב כאילו עומד בבית המקדש ממש. ועל דרך זה הוא גם בענין יסוד דנפ"ש, שעל ידי שנצייר לנגד עינינו את הצדיקים שבדורות הקודמים נזכה שכולם יחד אתנו בתפלה בבית המדרש בזה היום, כמ"ש הרה"ק בעל עטרת צבי מזידוטשוב זי"ע (בית ישראל ה, א) "שנוכל לקשר עצמנו עם צדיקי דורנו האמתיים, ובשורש גלגלי נשמותינו, ובהצדיקים הבאים לעולם אל הצדיקים בעיבור בדביקות אהבה שלימה כו".

על כן אחי ורעי, עורו נא קומו נא, נעמוד התפלה וצעקה ויעלה קולנו מערב עד ערב, ונזכור מה שכתב האור החיים הקדוש שאפילו בי כנישתא אחד בכחם לפעול אפילו את הגאולה שלימה, אם חוזרים בתשובה כראוי. ונקשר עצמנו עם אבותינו רבותינו הקדושים שבודאי נמצאים כאן בבית המדרש, ואף שאין עינינו רואות אותם הלא זה בודאי שנפגמו עינינו, אבל אין ספק כלל שאילו היינו חוזרים בתשובה באמת היה נפקחות עינינו והיינו זוכים לראות את רבותינו הנמצאים כעת בבית המדרש. והרי גדולים רחמי אב על בנים, ובני בנים הרי הם כבנים, ובודאי תפלתם שיתפללו עמנו תתקבל לרחמים ולרצון, ולישועה גדולה בכל הענינים כי עת לחננה כי בא מועד להושיע עם עני ואביון בגאולה שלימה בביאת בן דוד במהרה דידן ברוב רחמיו וחסדיו.

וכל מאמינים שהוא עונה לחש

שמעתי בשם הרב הקדוש מוה"ר שלמה מדאלינא זי"ע בשם אחד מרבותיו, כמדומני בשם רבינו הקדוש החוזה מלובלין זי"ע, על מה שמתפללים (מוסף ימים נוראים) **וכל מאמינים שהוא עונה לחש**, היינו מה שמלחשים ומברכים בני ישראל זה לזה אחד את חברו, וזהו יתברך שמו עונה ומושיע כפי דברי ברכתם, עד כאן דבריו הקדושים.

דברי תורה מהדורא קמא אות קו, עיין שם שמציין מקורו בדברי חז"ל

לבנת הספיר

עיקר התשובה

סיפר רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע:

בימי הגה"ק בעל נועם אלימלך מליזענסק זי"ע, היה איש אחד שהתנהג כל ימיו כ'בעל תשובה', וכל חייו היה מסגף ומייסר עצמו, בעבור שבימי נעוריו לא היה התנהג כראוי ועבר על עבירות. הוא סיגף את עצמו עד כדי כך - שכשהגיע לחצי שנותיו, לא היה כי אם עור ועצמות, ושכב כחולה וחלש גדול. אבל הוא עדיין לא הרגיש שיצא ידי חובתו, וכשנודע לו שיש צדיק גדול בליזענסק אשר עוסק בתיקון הנשמות, היכן את עצמו תיכף לנסוע לשם, בהרגישו שהוא צריך ביותר תיקון לנשמתו.

כשבא לליזענסק, קיבלו הגה"ק בעל נועם אלימלך זי"ע בסבר פנים יפות, והבטיחו שיביא את נפשו לידי תיקון גמור. אכן, היות ועכשיו אין לו כח אפילו לדבר, על-כן צריך מקודם לנסוע בחזרה לביתו, ובמשך שני שבועות יאכל וישתה וישן כראוי, ואחר-כך יחזור ויבוא לפניו, ואז יסדר לו דרך תשובה כראוי. החסיד קיים כאשר ציווהו הנועם אלימלך, חזר לביתו ואכל ושתה כדבעי, וכמובן התחזק קצת בכוחותיו. לאחר שני שבועות כשחזר ובא לפני רבו, לקח הנועם אלימלך זי"ע את הסידור שלו, ונתנו ביד החסיד, וציווה לו שיאמר יחד עמו, בניגון שלו, "אשמנו". כן היה, שאמר החסיד אחרי רבו "אשמנו", ויהי כאשר אך יצוא יצא מפיו - נפל מתעלף! כי הרגיש בעצמו חרטה גמורה ועמוקה כל-כך על שחטא ופשע נגד בוראו ית"ש, עד שמגודל הפחד נפל אפים ארצה. כששב אליו רוחו, אמר לו רבו "הלא אמרתי לך שצריך אתה לאכול מקודם כראוי,

כי לעת-עתה אין בך כח לעשות תשובה כדבעי. ידוע תדע שלא התעניות והסיגופים הם עיקר התשובה, אלא החרטה והעזיבה על חטאיו הוא עיקר התשובה, ובעשותך כן תהא תשובתך שלימה". הנועם אלימלך ציווהו שיחזור שוב לביתו על משך זמן, ויאכל וישתה ויישן, "ואחר-כך תחזור ונאמר תיבת - בגדנו". כן עשה כמה פעמים לערך תשעה או עשרה פעמים, ויותר לא צווהו לעשות, כי אמר לו שאינו צריך עוד לכל הפעולות, כי כבר נמחל לו הכל.

שלימות התשובה

סיפר רבנו בעל מנחת אלעזר זי"ע:

פעם בא חסיד אחד לפני הגה"ק החוזה מלובלין זי"ע, והתנצל לפניו בבכיה שכל עבודתו להשי"ת אינו לאמיתו לשם השם. בתוך כך בכה עוד יותר, ואמר שגם אמירתו זאת שאמר עכשיו אינו אמת לאמיתו. וכך חזר דבריו בבכי פעם שלישית ורביעית, ובכל פעם אמר שההתנצלות שלפניו גם כן לא היה עוד באמת לאמיתו, עד שנגע הדבר ממש לנקודה הפנימית שבלבו, ונפל ארצה מתעלף. אז אמר רבו החוזה להקיצו ולהחיותו, כי כעת כבר הגיע לתכלית התשובה באמת לאמיתו...

קהל עדתנו עליך יסמוכו

מספר רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע (דברי תורה מהדורא ה אות מ):

פעם אחת נתן הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע פיתקא לשכיב-מרע אחד ל"ע, שיתנה בעולם העליון לאביו הרה"ק רבי נחום מטשערנאביל זי"ע בעל מאור ענים, להמליץ בעדו שם, ושיבא אחר כך להגיד אם הועיל לו. ובא אחר כך והגיד להרה"ק רבי מרדכי זי"ע כי בקושי נזכר אביו הקדוש שם מעולם השפל הזה, וגם מבנו החביב הקדוש שהוא בעולם הזה.

בזה פירש רבינו שליט"א מה שאומרים בסדר העבודה יום הכיפורים (בתפלת מוסף) "ראה לפני מי אתה נכנס, למקום אש להבת שלהבת, קהל עדתנו עליך יסמוכו ועל ידך תהא סליחתנו". דהיינו שחששו שמא משיכנס כהן הגדול לקודש הקדשים מקום אש שלהבת ישכח לגמרי מכל עולם הזה, ולא יזכור כלל שיש ענין חטא ועון אשר צריך לפעול בעדו מחילה וסליחה. לזה הזכירו לו "ראה לפני מי אתה נכנס למקום אש", וצריך אתה להתאמץ לזכור גם שם תמיד ש"קהל עדתנו עליך יסמוכו" לפעול להם סליחה ומחילה על חטאם. לא שלחונך לשם לחפש מדרגות, אלא "שעל ידך תהא סליחתנו".

רוח גן עדן...

מספר רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע:

פעם אחת, יצא רבינו בעל דרכי תשובה זי"ע מבית-מדרשו לאחר תפלת מנחה קודם נעילה להנפש מעט, ובדרך הילוכו בחצר, הפך כמה פעמים פניו לצד מזרח, ואמר לבנו רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע:

- רוח חיים מנשבת, מצד זה רוח חיים, רוח מגן-עדן מנשבת... האינך מרגיש בני...

ככה הגיד כמה פעמים. אף בבואו על מדרגות להמעקה בביתו, גם-כן אמר כדברים אלו. והיה זה לפלא, כי לא היה מורגל בככה. ובפרט ביום-הכיפורים, אשר דרכו-בקודש היה לדבר רק הדברים הנחוצים - ורק בלשון-הקודש.

לימים, כותב רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע (דברי תורה מהדורא ה אות פד), ראיתי את דברי הזהר הק' (ח"ב רמח, ב, ועיין באור-החמה שם) שביום הכיפורים סתום הפתח עד שעת תפלת מנחה, כיון שתפלת מנחה עוברת והוא סמוך לנעילה, יוצא אויר אחד ממקום הבית-דין שבהיכל הזכות, ואז חותמים הן לחיים והן למות, וזה הוא פתח שבמזרח, עיי"ש.

ועל-פי-זה מסביר רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע הנהגת אביו ש"ראה והרגיש ברוח-קדשו אז באותו זמן ממש, על-כן הגיד כזה כמה פעמים בראותו והרגשתו, וכמובן לכל יודע ומכיר דרכו במדת אמת ולשונו...".

"יתגדל ויתקדש שמיא רבא!"

סיפר רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע:

פעם ראה הגה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע ביום הכיפורים קטרוג גדול משמים על כלל ישראל, ברם אחר-כך, בתפלת נעילה, ראה שכבר נתבטל הקטרוג לגמרי. אמנם לא ידע מי פעל לבטל הקטרוג, והתענה כמה ימים שיגלו לו זאת מן השמים. ואכן נאמר לו שחיל אחד בעיר פלוני, הוא שביטל את הקטרוג. ובכן השתוקק מאוד הגה"ק מבארדיטשוב להכיר איש הלז, ולראות עבודתו.

בשנה הבאה נסע בעל קדושת לוי זי"ע לעיר ההוא על יום-הקדוש, והתעניין על מקום תפלת אנשי צבא היהודים. בשמעו תושבי העיר, כי הקדוש הנורא מבארדיטשוב רוצה להתפלל עם הדיוטים, התחילו לפצור בו שלא נאה לאיש גדול כמוהו להתפלל בין אנשי צבא הדיוטים. אבל הגה"ק מבארדיטשוב התעקש, ואמר שעל-כל-פנים לתפלת נעילה ילך להתפלל בין אנשי-הצבא.

ובכן הזדרז הגה"ק בעל קדושת לוי לגמור תפלות היום, וקודם תפלת נעילה הקדים ובא למקום-תפלתם. בבוא שמה, מצא שכבר התכוונו כל הציבור להתפלל תפלת נעילה. ברם טרם עמדו להתפלל, התחיל הבעל-תפלה שלהם, לומר דברי כבושין, ואמר להם בזה הלשון:

- רבותי! הנה עם בני ישראל מפוזר ומפורד, וביום הקדוש והנורא פונה כל אחד לעצמו בתפילתו, זה מתפלל עבור פרנסת מזונו, וזה מתפלל עבור בנים ואנשי-ביתו. אבל אנחנו על מה נתפלל? הלא מזונות נותנים לנו כאן בבית המלוכה. אשה ובני-בית אין לנו. אלא מאי לפנינו - רק להתפלל ש"יתגדל ויתקדש שמה רבא!"
וגמר כל הקדיש, ועמדו להתפלל תפלת נעילה.

כשמעו זאת הגה"ק מבארדיטשוב זי"ע כבר הבין כי בהתעוררות דיבורים קדושים כאלה, היוצאים מקירות לב, ובהתעוררות כולם בבכי וזעקה להתחנן רק עבור קדושת שמו ית', על-ידי-זה ביטלו את כל הקטרוגים בשנה שעברה, והפכו לטובה.

הפוחת שער לדופקי בתשובה

איתא במגן אברהם (סימן תרכא סעיף ו) שהיום נקרא "כפורים" בלשון רבים, בהיותו כפרה לחיים ולמתים. וכתב כ"ק אא"ז בעל מנחת אלעזר זי"ע (שער יששכר מאמר יום הקדוש אות י) "שמקובל מאבותינו הקדושים זי"ע, כי בליל כל נדרי באים הנשמות לבית הכנסת או לבית המדרש לתקן נפשותם, או לסייע לתפלתינו". והנה אנו בבית מדרשנו זה זוכים להיות בתוכנו נשמות אבותי רבותינו הקדושים זי"ע שהגם שבודאי אינם צרכים כפרה, מכל מקום הם באים לסייע בידנו להתעורר בתשובה ולהתפלל כראוי ביום הקדוש הזה.

ואיתא בשם הגה"ק בעל חידושי הרי"ם זי"ע שמה שאומרים "הפוחת שער לדופקי בתשובה", קאי "הדופקי בתשובה", על האבות הקדושים, שהם דופקים על פתחנו לעוררנו לשוב באמת ובלב שלם. והנה אילו היינו זוכים היו עיננו רואות את מורינו רבותינו הקדושים זי"ע שבאו לדפוק על שער בית מדרשנו בכלל, ועל שער לבנו בפרט, לעוררנו בתשובה. ובודאי שאם היינו רואים זאת בעיני בשר היינו מתעוררים ושבים בתשובה שלימה. אמנם מה שמאמינים בדברי הצדיקים אינה ראייה פחותה מראיה גשמית, ואדרבה היא ראייה ברורה יותר מראיה בעין הגשמי, ואם כן כל שכן שעלינו לשוב בתשובה שלמה, ולשפוח שיח בתחנה ובקשה, ש"יעלה תחנונונו מערב, ויבא שועתנו מבקר", הוא הצדיק שנקרא בקר (עיין ב"ר פ"ב ה), שהצדיקים יסייעונו בתפלה עד ש"יראה רנונו עד ערב", עת יענה ויאמר סלחתי כדברך.

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בדרשת כל נדרי ה'תשנ"ז

הלכה ומנהג

הליכת יחף ביום הקדוש

מנהג כ"ק רבינו בעל בני יששכר זי"ע היה לילך יחף ביום הקדוש, היינו בלי זאקען כלל. וכן נהגו כמה צדיקים, וביניהם המגיד מקאזניץ זי"ע. והיא דעת הב"ח (או"ח סימן תריד והובאה במג"א שם סק"ב) שכתב "שכן ראיתי אצל רבתי שהלכו יחף לגמרי" [וידוע מה שכתב הגה"ק מקאזניץ זי"ע בספרו אור ישראל על תיקוני זהר (תיקון כא) "ובזה ניחא דברי הב"ח לאסור גם שאר נעלים, אלא יחף לבד. וזכרנו את הדאגה, שכל העולם, הגם שלומדים תורה, אין לומדים להיות יודעים איזה הלכה על בוריו לקיימה, כי כשהתחלתי לנהוג כן ביום הכיפורים היה כתמיה אצל העולם, ושאלו ללומדים גדולים ולא היה באחד מהם כדי להשיב שכן כתוב במגן אברהם, וגם בעיני היה תמיה וכזה גלות התורה שאינם לומדים אלא בדרך לימוד כו"ן].

והנה מה שמחמיר הב"ח לילך יחף, ביאר כ"ק רבינו שליט"א (מאמרי מוצאי יום הקדוש ה'תשנ"ח), הוא משום שדעתו כהפוסקים שלמדו מהתוספתא (יומא פ"ד ה"א) שגם אנפליא של בגד בכלל מנעל היא, וכן הביא דעת הבה"ג שאפילו כריכה לא שרי לכתחילה אלא לצורך מצוה או מפונק או סכנת עקרב, הא לאו הכי כי אם לרווחא דמילתא אסור, עיין שם. והיינו שאין זה מחמת שהעינוי מחייב לילך יחף דוקא, אלא שגם אנפלאות בכלל מנעלים הם לשיטה זו.

אולם, רבינו שליט"א (שם) הוסיף לומר, שיש ענין על פי פנימיות התורה בהליכה יחף. והוא על פי מה שהביא רבינו בעל בני יששכר זי"ע (אגרא דפרקא אות דש) מהמהר"ם חגיז ז"ל (בספרו משנת חכמים) בשם חכמי הרמז, שענין נעילת מנעלים כל השנה, הוא כדי שלא יגע בשרו באדמה, דכיון שבחטאו של אדם הראשון נתקללה האדמה, על כן עושין הפסק בין הרגל לאדמה. וכתב דבעבור זה במקום אדמת קודש, שיצאה

האדמה מכלל ארור לכלל ברוך, יש לילך יחף, וזה שנאמר (שמות ג, ה) של נעליך מעל רגליך, כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא, עכ"ד. והוסיף רבינו בעל בני יששכר על זה, שבזה מצינו כפשוטו טוב טעם שביום הקדוש נאסר בחליצת מנעל, כי נתקדשה הארץ בקדושת היום, ויוצאת אז מן הקללה לברכה. ותבין שכן הוא ביום המקווה (ט' באב), יום שנולד בו בן דוד, נאסר בחליצת מנעל, להורות שעל ידי משיח בן דוד תצא האדמה מקללתה לברכה, והמתברך בארץ יתברך באלקי אמן, עד כאן דבריו הקדושים.

ולפי זה נמצא שגם בסוד היה לו לרבינו בעל בני יששכר זי"ע טעם לילך יחף ביום הכיפורים, שכדבריו הרי יש בזה ענין שלא יהיה הפסק בין רגלו לאדמה היוצאת מן הקללה לברכה, שהיא בבחינת אדמת קודש.

עוד טעם הוסיף רבינו שליט"א (שם) על מנהג זה, על פי לשון המדרש (פדר"א טו) הובא בטור (או"ח סימן תרו) ראה סמאל שלא נמצא חטא בישראל ביום הכיפורים ואומר רבון העולם יש לך עם אחד בארץ כמלאכי השרת, מה מלאכי השרת יחיפי רגל אף ישראל יחיפי רגל ביום הכיפורים כו', עיין שם. והנה בדרישה (שם) הקשה שאין ישראל יחפים ממש, שהרי מותר להם להלוך באנפלאות חוץ משל עור, ותירץ שאפשר שר"ל שהם יחפים ומופשטים מגשמיות כמלאך, שהרי הפשיטו מנעליהם שבא מבהמות, ע"ש שאינם רוצים להדבק עוד בבהמתן, עיין שם. והוא דוחק. ואפשר שגם מטעם זה - להדמות למלאכים, נהגו לילך יחפים ממש, גם בלי אנפלאות.

כשיבוא יום רעדה תגילו

בירושלמי ברכות (פ"ה ה"א) דרש על הכתוב (תהלים ב, יא) **עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה**, אמר רב אחא, **לכשיבוא יום רעדה תגילו**, עד כאן לשונו הקדוש. ואין פירוש להדברים מהו כונתו ליום רעדה' ושצריכין לשמוח אז... ונראה דקאי על יום רעדה הוא יום ראש השנה ויום כיפור, וכמו שאומרים (סליחות פזמון ד) 'זוחלים ורועדים' מאימת הדין, עם כל זה תיקנו בפיוטים שירים ותשבחות ונוהגים לזמר אותן בניגוני שמחה, כדי לחזק לב בני ישראל באמצע הרעדה, שלא להיות בעצבות ח"ו בתפלתנו, רק לשמוח ולבטוח בה' ובחסדו הגדול עלינו. וזהו שאמרו: **עבדו את ה' ביראה**, בימי נוראים שהעבודה הוא ביראה, **וכשיבוא יום רעדה**, יום ראש השנה כנזכר, **תגילו בעת אמירת ושירות פיוטי תהלת ה'**, ובזה גמתקו הדינין בשורשן בבינה עילאה דמינה כל חידון נפקן כנודע.

שער יששכר מאמרי חודש תשרי מאמר מאזנים למשפט אות פו

דעה חכמה לנפשך

שני השעירים גורלות

אחד מעיקרי העבודה של הכהן גדול ביום הקדוש בבית המקדש היה "ונתן אהרן על שני השעירים גורלות גורל אחד לד' וגורל אחד לעזאזל גו'" (ויקרא טז, ח). להבין ענין הגורלות, וגם מה שהורו בספרי דייקנים לכתוב בספר תורה תיבות "שני השעירים גורלות" בראש עמוד.

"כשעלה ברצונו"

ה'רצון' הוא תחילת כל פעולה. כל פעולה שאדם עושה - בא בתוצאה מן הרצון שהתעורר בו לעשות פעולה זו. רק אחרי שעלה ברצונו לעשות דבר מסוים, והחשיב מחשבות האריך יוכל לעשות דבר זה, אזי הוא מגיע לידי עשיה, להוציא הדבר מן הכח אל לפעול. על-דרך-משל, אדם הבא לבנות בנין חדש, עובר סדר כמה שלבים: א' הרצון לפעול ולבנות בנין, ב' מחשבת הבנייה - בפרטי הבנין ואופן בנייתה, ג' הוצאה לפועל - בניית הבנין.

"ומבשרי" אחזה אלו-ה', כמו שהוא באדם כאן למטה, על דרך זה הוא כביכול למעלה. כל פעולותיו ומעשיו של הקב"ה בבריאת העולם, שורשן ברצון העליון, דמה שהקב"ה ברא את העולם הוא בשביל שעלה ברצונו שיהיה כן. וכן מצינו כמה פעמים הלשון "כשעלה ברצונו יתב"ש לברוא העולמות", כי מעשה בראשית

התחילה במה שעלתה ברצונו לברוא עולמות, ומחמת שכך רצה הקב"ה - נמשך הבריאה בפועל.

אין טעם ברצון

ההשפעה האלוקי המהווה ומחיה את מציאות העולם, המשגיחה ומנהיגה את הבריאה כולה על כל פרטיה, יש לה כללים וחוקים מוגדרים. "מלך במשפט יעמיד ארץ". הנהגת הארץ הוא במשפט - בחוקים מוגדרים לסוגיה. "הבורא ית"ש גומל טוב לשומרי מצותיו, ומעניש למי שיעבור על מצותיו". אכן כל זה הוא רק בהשפעה האלוקית התדירה שהיא בתוך מסגרת העולם. אבל כשמתעורר רצון העליון להטיב עם אדם, אז נשפע לו השפעת החסד אף אם אינו כדאי וראוי לכך. ולזה אמר החכם "אין טעם ברצון". כשעולה ברצונו ית"ש להטיב עמו, הרי אפילו כשאין טעם וסיבה להטבה הלז, אין זה גורם לעכב את השפע. ההשפעה האלוקית שבתוך מסגרת העולם - נשפעת רק בטעם. אבל ההשפעה הנובעת מרצון העליון, החסד הבאה מזורש הראשון - שמשם נמשכות החיות גם למדות העליונות בעצמן, אינו צריכה לשום טעם וזכות. אלא כך עלה ברצונו.

לזה ציוה הקב"ה להפיל גורלות ביום הכיפורים, כי ענין הגורל הוא החלטה בלי טעם וסיבה. אדם המברר חפץ וחלק מן חפצים וחלקים אחרים, הוא מברר בטעם - מחמת שנראה לו שזה שמן יותר או נאה יותר. לעומת זה הלוקח על-פי גורל, מסכים בדעתו אל אשר יצא לו שמה הגורל את זה יקח מבלי טעם - רק ברצון. על-ידי העבודה למטה בעולם-הזה בגורל - ברצון בלי טעם, מתעוררים למעלה רצון העליון להטיב לישראל. ואז נשפע החסד אף אם ח"ו אין ישראל זוכים בדין.

ראשית גילוי האותיות

הנה בגמ' (ראש השנה לב, א) מקשה: עשרה מאמרות שבהן נברא העולם, הי נינהו, ויאמר דבראשית ט' הוי, ומתרץ: בראשית נמי מאמר הוא. וכבר הקשו המפרשים למה לא נאמר גם במאמר זה "ויאמר", כמו בשאר המאמרות. וביאר המגיד ממעזריטש זי"ע על-דרך-משל, כשאדם רוצה לגלות לחבירו את אשר עם לבבו, הוא עושה את זה על-ידי אותיות הדיבור, כלומר הוא ממשיך את רצונו להלבישו באותיות. באותיות הדיבור אלו יגלה לחבירו את מה שהיה טמון בלבבו. בלי זה שהאדם ידבר במו פיו באותיות, אי-אפשר לחבירו שידע מה ברצונו. הדיבור הוא כלי שבו משכיל וממשיך את אשר בלבבו לזולתו. כך הוא על-דרך-משל למעלה, המאמרות של הקב"ה שבהן נברא העולם, הן הכוחות רוחניים המביאים את רצונו ית' לידי גילוי - בבריאת העולם.

נמצא, שבחינת רצון העליון הוא למעלה מעלה מבחינת אותיות. כי האותיות הם המשכת רצון הפנימי של הקב"ה. המשכה זו - שהמשיך הקב"ה את רצונו לתוך אותיות הדיבור - נקרא בריאת האותיות. שלאחר שעלה ברצונו ית' לברוא את העולם, היה צריך כביכול לברוא בחינת אותיות, שעל-ידם יתגלה רצון זה. וזה היתה בריאה ראשונה. "בראשית ברא אלקים א-ת", היינו האותיות מן א' ועד ת'. ולכן אי-אפשר להכתב בזה לשון 'ויאמר', שהרי במאמר זה גופא נברא האותיות של המאמרות. **בזה** יובן הענין לכתוב פרשת הגורלות ביום-הכיפורים בראש עמוד. שהוא מורה שענין הגורלות עומד למעלה מבחינת האותיות. כי כמבואר בא הגורל לעורר רצון העליון - ראשית גילוי האותיות.

על-פי: בני יששכר מאמרי חדש תשרי מאמר 1 אות יג
ומאמרי חדש אדר מאמר ד אות ג

על חטא שחטאנו לפניך בוידוי פה

בנוסח הוידוי, על חטא שחטאנו לפניך בוידוי פה, אינו מובן. וזה לשון הרב הגדול חיד"א זללה"ה בספרו דבש לפי מערכת אות ו' סימן ב': תכלית וידוי הוא שיכיר החטא, ולפני מי חטא, ויכוין להתוודות עליו ועל כל בני ביתו על מה שחטא בגלגול זה ובגלגולים אחרים, וישער בעצמו כי הוא חייב מיתה על שהכעיס למלך הכבוד ועבר על מצותיו, ובחרדה ורעדה בא לבקש שימחול לו המלך, וכתבו ז"ל דזהו מה שתקנו על חטא שחטאנו לפניך בוידוי פה, כלומר שהתוודה בפה מן השפה ולחוץ ולא בלב, וצריך להתוודות על הוידוי שלא התוודה כהוגן ושיהיו פיו ולבו שוין.

ונראה לי, שזה היה טעם קדמונינו שלא הנהיגו לומר וידוי אשמנו וכו' בכל יום בבתי כנסיות, רק בבתי מדרשות לתלמידי חכמים וזקנים, אבל למרבית המון עם המתפללים בבית הכנסת לא היו מנהיגים אותם לומר הוידוי בכל יום. דחששו, להיותן טרודין על המחיה ועל הכלכלה, ואינם מפנים את לבם לאיכות ומהות הוידוי, והנה כאשר יתוודו בהרצות שפתים ולבם בל עמם, הנה יוסיפו על חטאתם פשע, ויצטרכו למיתב תענית לתעניתם, היינו וידוי לוידיים. רק בתענית צבור, אז לבם נשברה, ומפנין את לבם לענין הוידוי, אז אמרו כל הקהל וידוי. והנה עתה מקרוב הנהיגו לומר הוידוי בכל יום כל ההמון בכל בתי כנסיות, הנה המשכיל ישוב אל לבו להתוודות כהוגן, ואז טוב לו, ודי בזה למשכיל.

בני יששכר מאמרי חודש תשרי מאמר 1 - וידוי דברים אות ט

מילין שפירין

תרנגול לכפרה

"תמורת גבר בגבר"

גבר בגבר. גם דברי הש"ס שמציין הטור צריכים ביאור, דהרי הכי איתא התם על מתני' (יומא שם) בכל יום תורמין את המזבח בקריאת הגבר כו', שואלת הגמ' מאי קריאת הגבר, רב אמר קרא גברא [פירש רש"י: מכריז גברא הממונה על זה, ואומר עמדו כהנים לעבודתכם], רבי שילא אמר קרא תרנגולא. ומספרת הגמרא שרב איקלע לעירו של רב שילא, ולא היה שם אמורא אחר שיעמוד לפני רב שילא ויתרגם, קם רב ונעשה למתורגמן שלו. כשאמר רב שילא קריאת הגבר, תירגם רב קריאת הגברא. שאלו רב שילא אמאי אינך מתרגם שקרא התרנגול. ענה לו רב על פי משל לכלי זמר הנקרא אבוב, שלשרים ונכבדים המבינים הוא חשוב, אך לפחותי עם שאינם מבינים נגינה,

בטור (אורח חיים סימן תרה) איתא, שנוהגים לשחוט תרנגול לכפרה. והביא מתשובת הגאונים, שנשאלו על מנהג לקחת תרנגול לכפרות, דאי משום תמורה [כנוסח "זה תמורתי"], למה נוהגים לקחת דוקא תרנגול, ולא בהמה או חיה. והסכימו הגאונים שודאי קושיא היא. אמנם הביא בשם חכמים הראשונים, שתרגול מובחר לפי ששמו גבר, וכיון ששמו גבר, תמורת גבר בגבר מהני ומעלי. ומציין לדברי הש"ס (יומא כ, א) מאי קרא גברא, אמר רב שילא קרא תרנגולא, עיין שם.

ולכאורה צריך ביאור מה נפקא מינה במה ששמו של התרנגול - גבר, שמהאי טעמא מובחר לכפרה, שחשוב תמורת

למימר אלוך עושני, ואמר אלוך עשי, שעושה אותי בכל יום כבריה חדשה בזכות הזמירות בלילה, עיין שם בהמשך דברי הזהר.

הרי מזה, ששם גבר לתרגול הוא על פי סוד, על שם שהתרגול נתעורר משלהבת של גבורה ופועל על ידי זה לתיקון המלכו^ו, שישראל קמים בחצות לילה לעסוק ברנה של תורה. ובזה יובן הגמרא, שבודאי פשוטות פירוש המשנה "בכל יום תורמין את המזבח בקריאת הגבר", הוא בקריאת האיש הממונה על זה. אכן בתורת הסוד מבואר שקריאת הגבר הוא התרגול שקורא לקום בחצות, ועל שם זה אפשר לתרגם שתורמין המזבח בקריאת הגבר - בקריאת התרגול. וכיון שענין זה שייך לבעל סוד ויודע חן, תירגם רב לאנשים הפשוטים שתורמין המזבח בקריאת האיש, ולא גילה להם מובנו על פי סוד. וכששאלו רב שילא על זה, למה לא מתרגם קרא התרגול, הלא כן הוא על פי סוד [וביותר הקשה זאת לרב, שהרי רב היה תלמידו של רשב"י והוא הוא ר' אבא שכתב ספר הזהר (כמש"כ הרמ"ע מפאנו ז"ל במאמר שבירי לוחות, והובא כן בשו"ג להחיד"א ז"ל, וגם רבינו בעל מנחת אלעזר זי"ע מזכיר ענין זה הרבה פעמים)]. על זה השיב רב, שהוא כדמיון כלי זמר מיוחד, שרק המבינים נהנים ממנו, כי יש להם השגה בחכמת הנגינה, אבל אנשים פשוטים, אינם מחשיבים אותו לכלי נגינה כלל. כן הענין בזה, שלפני אנשים פשוטים אין המקום לתרגם קרא הגבר

אינו חשוב. כן, אמר רב, הייתי מתרגם לפני רבי חייא שהוא שר וחשוב, קרא הגבר, קרא האיש, ולא אמר כלום, ואתה מתקן אותי, ואומר שצריך לתרגם קרא התרגול. וכל זה צריך ביאור.

מושך להם חוט של חסד

פעם, בסעודת ערב יום הקדוש (שנת ה'תשנ"ט), אמר כ"ק מרן רבינו שליט"א לבאר בזה את פנימיות הענין:

הנה איתא בזהר הקדוש (ח"ג כג, א) שמה שאכן נקרא התרגול בלשון "גבר", משום שבחצות לילה שלהבת יוצאת מתחת כנפיו של התרגול, והיא שלהבת של גבורה^ה, ועל שמה הוא נקרא גבר. וכיון שהיא שלהבת של גבורה, כשמסתכל בה התרגול, מזדעזע וקורא. ולכן נקרא התרגול גם בתואר "שכו", מלשון הבטה וראיה, שהקב"ה נותן לשכוי בינה לקרוא לבני אדם להתעורר אז, בחצות לילה, לעבודת הבורא ולעסוק ברנה של תורה. ועל ידי גבורה זו מוסיפים כח וגבורה למלכות, עד שאמרו חז"ל (שם) שדוד המלך זכה למלכו^ות עד סוף כל הדורות בזכות שקם בחצות לילה לעסוק בתורה. ועל ידי שקמים ישראל בחצות לילה ועוסקים בתורה, הנה כשמאיר היום הקב"ה מושך להם חוט של חסד, שהוא חוטו של אברהם אבינו שנאמר בו (בראשית יד, כג) אם מחו"ט ועד שרוך נעל, ועל זה נאמר (איוב לה, י) ולא אמר איה אלוך עשי נתן זמרות בלילה, והוי ליה

להמתיק הגבורות, והם נעשים כבריאה חדשה. והוא סוד הכפרות בתרנגול, והבן. ומה מאד יומתק לפי"ז מה שמציין הטור לדברי הגמרא בעובדא דרב שילא, שבו מרומז סוד הדברים במה שנקרא התרנגול בשם גב"ר, וכמו שביארנו.

קול המעורר לתשובה

באופן אחר ביאר רבינו שליט"א (שם) במעלת תרנגול לכפרות, ולמה נוהגים ישראל ליקח תרנגול דוקא לכפרות בערב יום הכיפורים, על פי הכתוב (תהילים קיט, קכה-ו) "עבדך אני הבינני ואדעה עדתיך, עת לעשות להו"ה הפרו תורתך". ומפרש רש"י הבינני ואדעה איך יעשו אותם שהפרו תורתך, למצוא רצון וסליחה ותמצא להם, ואעשה כן על כל עבירה שבידי, עיין שם. והנה איתא בפרק שירה, שהתרנגול קורא בז' קולות, ובקול אחרון אומר עת לעשות להו"ה הפרו תורתך. הרי שקול התרנגול מעורר שאלו שהפרו תורתך יתבוננו למצוא רצון וסליחה. והנה כתב הרמב"ם (פ"ג מהלכות שגגות ה"י) אין יום הכיפורים ולא החטאת ולא האשם מכפרים, אלא על השבים המאמינים בכפרתן. ולכן כדי שלא יסמכו העולם על הכפרות לבד, לוקחים תרנגול, המעורר בקריאת קולו שהעיקר לעשות תשובה ולמצוא רצון וסליחה.

- קרא התרנגול. והזכיר מעשה-רב, שכן תירגם כשדרש רבי חייא, ועל רבי חייא אמרו חז"ל (ב"מ פה, ב) כמה גדולים מעשי חייא. והכוונה לתורת הסוד, שהרי "דבר גדול מעשה מרכבה" (סוכה כח, א) [ועיין עוד (ב"מ) שם, בההוא דהוי שכיח אליהו הנביא גביה, ובקש ממנו שיראה לו את רבנן כשעולים למתיבתא דרקיע, ואמר לו שיכול לראות כולם לבר מרבי חייא, עיין שם]. ובכל זאת הסכים רבי חייא, שהמתרגם לפני אנשים פשוטים יתרגם כפשוטן של דברים, כי פנימיותם שייך רק ליודעי חן ובעלי השגה.

ואמר רבינו שליט"א, דאפשר שבזה יש מקצת הסבר למה שכתב הטור שתרגול מובחר לפי ששמו גבר, ותמורת גבר בגבר מהני ומעלי. והיינו כיון שמה ששמו גבר הוא משום מדת הגבורה, שהתרנגול ממשיך הגבורות לצורך תיקון המלכו"ת, ולהמשיך לעולם חוט של חסד להמתקת הגבורות. לכן מועיל לקיחתו תמורת האדם [יותר מבהמות חיות ושאר עופות], שכיון שממשיך גבורתו לכל הבריא, וכל גברא וגברא שמתעורר מקולו לקום בחצות הוא מכח הגב"ר שבו, אשר לכן הוא מובחר לתיקון הכפרות, תמורת גבר בגבר, כי עניני גבר של התרנגול הוא ענין הגבר שבכל אדם, ובזה ממשיך חוט של חסד

הכל הולך אחר החתום

בענין נעילה, אשר הוא עיקר יום הכיפורים והחותם, והכל הולך אחר החותם. ולעומת זה מגרה היצר הרע בלב ההמוניים למחר ולקטוף מלוח עלי שיח בתפלתם בנעילה, ובעת התפלות ופיוטים הקדושים, והגרגרים חוטפים חטיפ"ה מול חטיפ"ה, וממהרים על הש"ץ, ואינם מכוונים לבם. ולא עוד, אלא שיגמרו לפעמים שיאכלו קודם שעה וחומש לשקיעת החמה תחת האופק, שהוא שיעור בין השמשות בצאת שבת שבתון, כמו שנהגו לפסוק לחומרא דבין השמשות בכל שבתות השנה, ולא גרע על כל פנים משאר שבתות השנה. והדרים סמוך ביתם לבית הכנסת יכשלו באכילה ושתיית הבדלה ומלאכה דאורייתא, בתוך משך השיעור הנזכר.

ואמרתי על זה בתוכחת מוסר בדרשה לשבת שובה בבית הכנסת, לפני בא יום ה' הקדוש והנורא הלז, ובדרך משל למלך ששפט את בני מדינתו ויועציו, כי מלך במשפט יעמיד ארץ, והיה ביום הדין הגדול פעם אחת בשנה, יבואו לפניו כולם, ובפרט שרי יועציו ופקידיו, כי אין משא פנים בדבר, ובתוכם בניי אהוביו אשר גם כן המה משרי יועציו הגדולים. ובחתימת גמר המשפט לעת ערב, נכנס המלך עם בניי האהובים לתוך קיטון סמוך לבית הגדול, ואמר להם, הגישו נא טענותיכם להצדיק את עצמכם כי הזמן קצר וקרוב חריצת המשפט, כי נכמרו רחמיו מאוד על בניי על כן חפץ להצדיקם בדין, ושיאמרו לפניי ביחוד טענות עצומותיהם לזכות.

ובמשך דברו עמהם, החלו כל אחד לעיין בהמורה שעות, להראות כי המה רעבים ורוצים לאכול ולילך לביתם, כי כבר רד היום ועומדים במשפט, וכאלו למשא להם דיבורי המלך אביהם עמהם. ומוכן ממילא, כי חרה בם אף המלך אביהם, איך המה נבערים מדעת, באשר כל נפש חיותם תלוי באותו זמן לכון לבם לדבר כראוי ולהמציא זכות טענותם, ועתה יחשבו איך למלאות גרונם וכריסם. גם אם לא אכלו כל היום, אין לך עזות גדול ושגעון יותר מזה.

והנמשל מובן, כי אנחנו עומדים למשפט ביום הקדוש כל היום, במצות עיניי רעבים גם צמאים. ועיקר המשפט וחריצתו הוא בעת נעילה, שאז החותם לבני אדם לחיים או וכו'... וכבר נודע מתלמידי הבעל שם טוב ז"ל בספריהם, כי נעיל"ה הוא רומז לאב ומלך שריחם על בנו, ונוע"ל את עצמו עמו בחדר מיוחד, ומדבר עמו כל חפצו בצרכי בנו, בחפצו לרחם עליו ביחוד... ובעת נעילה שאז בסופו הוא החותם, והמלך אבינו מכניס אותנו לתוך החדר קטן כנזכר לעיל שנציע טענותינו, כי אז עת לחננה לרחמנו ולהציל נפשותינו. ועיקר עבודה שבלב הוא תפלה, לייחד לבבנו אליו יתברך שמו בתפלותינו, והאיך נעייז פנינו ונקשה ערפינו לעיין אז במורה שעות כאילו הוא לעול ולמשא, ואל תעש תפלתך קבע אלא רחמים ותחנונים לפני המקום, הזהיר התנא באבות (פ"ב מ"ג) בכל פעם, ומכל שכן בתפלת נעילה ביום הכיפורים, ולא להיות מקבלין דין מן דין תאות אכילה, ירמזון ויקרצון בשפתותיהם ועיניהם, והמורה שעות יראון זה לזה, וממילא יוכל להיות קטרור גדול ח"ו, אחרי כי אבינו מלכנו רוצה לרחמנו, וספר אתה למען תצדק, בעת רחמים אשר פותח לנו שער בעת נעילת שער לינעל את עצמו כביכול עמנו, ואיך נסכן בנפשנו משני עולמות בפתאות ורשעות כזה חלילה...

על כן חוסו על נפשותיכם, ותכוונו לבכם אז ביותר על חיותנו וצרכינו עם כל בני ביתינו, והעיקר על גלות השכינה לעורר רחמים גדולים בבכי ובתחנונים, ונזכה לחותם חיים, ולבא בקיבוץ גליות לירושלים, במהרה דידן.

שער ישכר מאמר יום הקדוש אות ט"ב

אבקש גם לחזור ולקבל על עצמכם
ללמוד שיעורים קבועים בספרי רבותינו הקדושים זי"ע...
ולהרבות עוד להגות בספרי רבותינו הקדושים איש לפי כוחו,
ובפרט בשבתות וימים טובים, שהם חיות נפשנו.

ממכתב קודש של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
להתאספות אנ"ש בארה"ק בשבת שלפני ב' סיון תשס"ט

